DÉPOT LÉGAL

Võ phi Hùng, cựu HS Petrus Ký, 67-74, tặng cho Quán Ven Đường

SỐ 1054 NĂM THỨ MƯỜI MỘT MỖI SỐ 0$04 丁丑年 三月廿六日 NGÀY THỨ NĂM 6 MAI 1937

GIÁ BÁN

ĐÔNG-PHÁP	NGOẠI-QUỐC
Một năm 5.00	[illegible]
Sáu tháng 2.50	[illegible]
Ba tháng 1.50	[illegible]

Mua báo phải trả tiền trước. Thư và mandat gửi cho M. TRẦN-ĐÌNH-PHIÊN. — Ai đăng quảng-cáo, việc riêng, xin thương lượng trước.

TIẾNG-DÂN

La Voix du Peuple

Chủ-nhiệm kiêm Chủ-bút HUỲNH-THÚC-KHÁNG
Quản-lý TRẦN-ĐÌNH-PHIÊN

Mỗi tuần xuất-bản bốn kỳ: thứ ba, thứ năm và thứ bảy

BÁO-QUÁN [illegible] Đường Đông-Ba, Huế
Giây thép: TIENGDAN HUE

DÉPOT LÉGAL INDOCHINE N° 1199085

Thấy quen là thường.

NGÀY 1er MAI ĐÃ THÀNH NGÀY QUỐC-KHÁNH NƯỚC PHÁP

Mấy năm trước đây, mỗi lần trước sau ngày 1er Mai thì nhiều nơi có sự canh phòng dò xét nẩy nọ, thành ra phần đông người Nam ta xem ngày ấy như ngày cấm kỵ. Những ai không rõ lai lịch ngày ấy, thấy phong sắc cái ngày nghiêm trọng ấy, không dám bước chưn ra đường; mà có người rõ lại lịch ngày ấy là ngày tiết nhật quốc tế lao động, lại càng lo ngại; vì kỷ niệm quốc tế lao động, tức là có ý hướng tả khuynh, sợ e bị lụy nẩy nọ. Nói cho rõ, cái ngày 1er Mai ở xứ ta, từ năm 1929 lại đây, phần đông vẫn xem như cái ngày đáng sợ, có cái tánh chất khác thường.

Ấy thế mà nay ngày ấy đã thành ngày lễ chung nước Pháp và cả xứ thuộc địa và xứ bảo hộ của nước Pháp. Ngày 1er Mai mới rồi, đã thành ngày 14 juillet thứ hai mà phạm vi càng rộng hơn!

Nhân thế mà chúng ta nhìn thấy việc gì trên đường đời, dẫu việc khác thường đến đâu, cũng theo cái lệ chung «ít thấy là lạ, thấy quen là thường» mà câu nói «dưới bóng mặt trời không có cái gì mới» của nhà tây triết nọ rất đúng. Máy bay tàu lặn, điện nói quang ảnh, ngày nay phần đông đã xem như ngựa chạy đò đưa ngày xưa, mà không lấy làm lạ, thì cái ngày 1er Mai nẩy, từ đây về sau không còn là ngày kiêng sợ như mấy năm trên mà trở thành ngày lễ vui như ngày 14 Juillet. Đó cũng là theo lẻ diễn hóa tự nhiên vậy.

Một đều có thể đoán trước là thuở nay Đông Tây, vì cái bờ quốc giới, thành ra cái ngày kỷ niệm riêng từng nước, riêng từng dân tộc, rất là phiền phức. Ngày nay dương lịch đã thông hành trên hoàn cầu, mà những ngày lễ chung không có quốc giới như ngày 1er Mai nẩy, lần lần thành ra ngày kỷ niệm chung; rồi đây nào ngày tiết nhật phụ nữ, ngày tiết nhật nhi đồng, sẽ cũng nối chưn ngày 1er Mai thành ngày lễ chung. Chưa biết đường diễn tấn mau chậm thế nào, chớ triệu chứng đại đồng, chính bắt dầu từ những ngày kỷ niệm chung đó, mách bảo cho loài người về bước đường dài sau nầy vậy.

X. X. T.

Giấy lên giá! Vật liệu nhà in lên giá! đời sống tờ báo càng cay chua!

Bạn đọc đã yêu mến TIẾNG-DÂN, xin đừng quên nghĩa vụ của người đọc báo. — TIẾNG-DÂN —

VẬN-VĂN

Đề cây Hoàng-mai ở trước bia cô Âu-triệu

May sao hoàng chẳng trổ ra mầy,
Muôn lìa nghĩa hồng nhượng bậu thầy.
Sắc chất vàng mười chi lọ nhuộm,
Thấy ai trắng nhất chẳng hề xay.
Trước mồ liệt nữ chung hồn phách,
Trên bẳng khôi nguyên trổ mặt mày.
Ai hỏi tìm xuân, nầy sẻ bảo!
Xuân thay bền sắt chẳng hề thay.

Nói chuyện với cây Cửa bên thuyền

Nhân duyên lạ thiệt lẻo cùng mầy
Chung chiếc thuyền con bấy tháng ngày.
Lớp hiểu dầy đà khó tấy đá,
Che trời đó cũng nói dăn cây.
Nếu còn thời thế cho xoay ngón,
Há lẽ anh hùng mải bó tay.
Thôi lẻo cùng mầy trò chuyện khoác:
Chán chi hươm gió với rồng mây.

«Học trò đi học đường xa, đi lâu mỏi cẳng hỏi nhà thầy ở đâu?»

Thuyền đậu cây cửa, thình lình có mụ nhà chài chèo thuyền qua ngang, vừa chèo vừa hát câu trên nầy. Gặp lúc mình hứng làm thi, nghe câu hát có ý vị sâu xa, mượn làm câu đề làm thành một bài:

Nhà thầy đâu tá? tỉ mà ty!
Say tiếng thầy hay, lỗ xẻo đi.
Liễu rán công cùn đua vó ngựa,
Cỏ dương cánh sẻ lướt tầng mây.
Mênh mông muôn dặm còn xa hoắc,
Mà mắt đôi giờ muốn chết ngay.
Nếu biết thực hành từ nước một,
Chôm Đông xóm Bắc chân chi thầy.

SÁO-NAM

Cờ bạc với phát chẩn!

NGHỆ AN.— Cứ mỗi năm đến ngày rằm tháng 3 ta là mỗi lần các con bạc thừa cơ hội tụ họp lại cầu Mượu, thuộc làng Hữu biệt, huyện Nam đàn. Làng ấy có đền Mượu thờ ông Đốc-lôi. Ngày rằm có lệ tế ở trong đền rồi thì người thập phương kéo nhau đến, nào tài bàn xóc đĩa, đủ mọi thứ cờ bạc, tốp nầy tốp khác ngồi chật cả cửa đền, tràn ra đường cái quan nữa.

Ở làng ấy nhiều nhà chỉ lo gỏ gạt về nhịp rằm tháng 3 nầy. Năm nay họ muốn cho tiếng ra xa để hiệu triệu các con bạc, nên họ lại lập cách xin phép mở bài điếm. Lấy tiếng lập bài điếm để mà gây sòng xóc đĩa. Hiện mấy ngày nay gần khắp xã Hữu biệt không mấy nơi không có sòng đánh bạc, ôm sòm rầm rột cả đêm ngày. Tối hôm rằm rạng ngày 16 ta, không biết cờ bạc rồi chi cọ thế nào mà đánh nhau xảy tri mạng, tên Nguyễn-Đe bị thương. Rồi tối hôm 16 rạng 17, nghe đâu cũng có đâm đánh lộn nhau nữa, không biết ra sao.

Một điều mâu thuẫn nhau là mấy bữa nay tại đình làng Hữu biệt ngay giữa chợ Sáo có cuộc phát chẩn gạo cho dân đói nữa!

Hạng thì mang đỏ đến lĩnh một vài nắm gạo để ăn lấy sống, mà hạng thì lại mang tiền trăm bạc chục đến quăng vào sòng bạc! Nếu hai hạng mà sang sẻ cho nhau thì có lẽ vô sự hơn cả!

Mâu thuẫn nhỉ!

D. N.

CHUYỆN ĐỜI

Khó hiểu lắm!

Số báo trước có bài nữ thuyết «Công lý chỉ có một mà thôi» đó là nói về một đều đã nảy ra trong làng báo. Một tờ báo của người Nam, bị trung tố, chủ nhiệm và quản lý bị khép án 3 tháng tù vì tội «đăng bài phạm đến danh dự và thanh thế nước Pháp ở Đông dương». Một tờ báo khác, của người Pháp, đăng cái tin ấy cho là tóc kết án công bình. Thế mà cũng trong số báo ấy, tờ báo Pháp kia cũng có những câu hại đến danh dự và thanh thế nước Pháp, mà vẫn không bị trung tố vẫn được tự do.

Công lý chỉ có một. Ấy là cái ước mong của những người chuộng công lý, cái ước mong của những người muốn một tòng hiệp lác, cái ước mong hết sức ăn hòa, mà đáng với nhân đạo. Nhưng những người ước mong như vậy vẫn thấy thất vọng luôn. Nầy chỉ kể những chuyện mới mẻ mà nghe, họ thất vọng với vụ án báo Le Travail ở Hanoi nói trên là một. Nay lại còn một vụ khác ở Nam kỳ.

Là vụ án sát nhân vừa đem xử tại tòa Đại hình Saigon hồi 27 Avril.

Một người cu ly, Lý-văn-Binh, ở nhà Bungalow Hà tiên, bị hai người tây là Bernard và Farcy nghi rằng đã ăn cắp bạc. Hai người kia tra tấn một cách dã man cho đến phải chết. Ra trước tòa, các người làm chứng khai đánh rành thấy Farcy đánh Binh cho đến hộc máu, mửa sẻ đã ăn ra. Rồi lại lấy gót giầy dộng vào ngực Binh. Còn Bernard thì đá đạp vào mình Binh đã bị thương, rồi nắm cổ đầu tóc dậy, và đánh đầu Binh vào trong vách, lại lấy súng ra dọa nữa. Một người làm chứng khác lại khai rằng Farcy lấy một cây nữa mà thụi lỗ mũi lỗ tai Binh. Đã bao lần cây nữa phải lắc, Farcy phải bẻ thấp lại.

Thế mà sau khi đem Binh vào nhà thương, bọn kia lại còn tỏ thái độ tàn ác cho đến không cho vợ Binh vào đem nước cho Binh.

Vụ sát nhân đã sờ sờ, không chối cãi được, mà lại còn thêm cái tài hùng biện của trạng sư Lê-văn-Kim bênh cho vụ con người thiệt mạng, làm cho ai đến xem phiên tòa ấy cũng cảm tức. Quan Tòa cũng tỏ lời tán đồng với những lời nhân đạo của trạng sư Kim, mà cho bọn sát nhân kia là hàn nhát.

Ấy thế mà tòa đã kết án thế nào? Farcy và Bernard lãnh mỗi người 5 năm và 18 tháng tù án treo! Án treo nghĩa là cái án chỉ có trên giấy mực mà thôi, chớ không có ai bị tù cả.

Chúng ta đã thấy người Nam ta bị chết oan nhiều mà cái mạng của một người Nam tưởng như không đáng kể vào đâu hết. Nhưng thà là bị chết trong khi tù tội, như ở Lao bảo, Banmêthuột chẳng hạn, thà là bị chết trong các đám bạo tàn, hoặc không nữa thà là bị chết khi trong một cuộc khám xét dò lậu, hay là đã đáng hơn, bị chết trên con đường thiên lý dưới bánh xe hơi. Ít nữa trong các cái chết kia cũng có một cái cớ, dẫu là cái cớ rất. Bữa cái chết của tên Binh thật là vô cớ. Nó không phản kháng, nó không chọc tức ai, nó lại là một tên cu li hèn yếu không đủ sức tự vệ, thì can cớ gì hai người lực lượng ấy thế đánh nó đến chết? Hèn lắm, đã man lắm, vô nhân đạo lắm! Ấy thế mà tòa cho hưởng án treo!

Nếu mỗi lần giết người rồi được hưởng án treo, thì còn ai sợ cái tội giết người nữa! Nhưng được vậy thì còn phải nói, vì ít nữa như thế là «công lý» sẽ được duy nhất. Cái nầy không đâu. Tuy mình nói là sống ở dưới một thời đại mà ai ai cũng kêu gọi nhân đạo công lý, nhưng thiệt ra người cũng có ba bậc bảng người. Mà cái cách chia phân bậng ấy, nó làm cho mình nhiều khi phải tự hỏi không biết mình có được xem là «người» không? Vì nếu được thì sao còn có những chuyện mình đã nghe thấy!

Khó hiểu lắm.

Lạc-nhân

THƠ TÍN

Cùng anh em làm Nông-giang phía bắc Trung-kỳ

Được bài nói việc H. H. bị đánh, thì phái đọc bờ đê bên hữu sông Lô giang v. v... Bài ấy không ký tên và địa chỉ... vì việc nầy trước nên có đưa tin với nhà đương cuộc.

T. B.

Các phóng viên có coupe-file

Theo tin trong Nam, kể từ ngày 1er Mai 1937, phóng viên các báo đã được chính phủ phát cho giấy coupe-file. Có giấy nầy, gặp việc gì cứ đưa ra mà tới tận nơi làm phận sự.

Trong Nam đã có thông cáo nhắc các nhà báo tới phòng Mật thám lãnh giấy ấy: báo hằng ngày xuất bản trên 1000 tờ, được mỗi báo 2 cái; các báo khác, mỗi tờ 1 cái.

Coupe-file cứ đến hết năm lại phải thay cái khác.

Có vậy mới tiện cho nhà báo.

Vụ Lý-văn-Binh bị đánh chết ở Hà-tiên

Vụ Lý-văn-Binh bị 2 người Tây đánh chết ở Hà tiên (Nam-kỳ) kỳ Décembre năm ngoái, các báo đều có đăng.

Kẻ can tội đánh chết Binh là Bernard và Farcy.

Vụ nầy đã ra tòa Đại hình Saigon hôm 28 Avril.

Bernard bị 18 tháng tù, Farcy bị 5 năm tù, nhưng mà tù treo cả! Hai người lại phải bồi thường cho vợ con Binh 1 250$.

Thế là vụ Binh chết đã liều kết

TIN THẾ-GIỚI

Lại sẽ có một nước mới trong nước Tàu nữa chăng? — Anh sẽ theo chưn Pháp mà ký hải quân hiệp ước với Nga — Chánh phủ Anh nhứt định phân đôi tướng loạn Tây ban nha là Franco

ĐỨC-VƯƠNG ĐỊNH LẬP MỘT NƯỚC MỚI Ở BẮC BỘ SÁT-CÁP-NHĨ

Thượng hải, 28-4 — Đức vương, chủ tịch Nội Mông cổ, vừa mới triệu tập một cuộc hội nghị vào ngày 1er Mai, tất cả các thủ lĩnh các kỳ vực ở tỉnh Sát cáp nhĩ họp tại Hoa đức. Hội nghị nầy sẽ bàn định những phương sách lập một nước mới ở Bắc bộ Sát cáp nhĩ, và có lẽ nước mới ấy sẽ gồm cả tỉnh Tuy viễn nữa.

Dư luận đoán rằng có lẽ sau cuộc hội nghị ấy, quân Mông cổ sẽ xâm lược Tuy viễn, cũng do người Nhật giúp sức.

Bắc bộ Sát cáp nhĩ hiện đang tập nầy chuyển vận quân binh; đã có một sư đoàn đến đóng tại Thượng đô ở biên giới Tuy viễn — Sát cáp nhĩ; các quan chức Tuy viễn đương trù những phương sách đề phòng.

3 VẠN NHÀ BUÔN LẺ Ở PHÁP PHẢN KHÁNG LUẬT 40 GIỜ

Paris, 26-4 — 30 000 nhà buôn vải các tỉnh họp nhau tại trường đua xe đạp Hiver. M. René Serre phó hội trưởng các hàng thực phẩm Paris đăng lên tuyên bố: «Nếu từ nay đến 3 Mai tôi là ngày phải thi hành luật tuần lễ 40 giờ trong các nhà buôn nhỏ, mà chúng ta không đăng lòng được, thì ta chỉ còn cách là đóng cửa lại mà thôi». Hội đồng quyết nghị phản kháng kỳ cùng đọc luật ấy.

CÁC NHÀ ĐƯƠNG CUỘC ANH ĐỐI VỚI CUỘC KHỞI NGHỊCH CỦA DÂN ẤN-ĐỘ

Londres, 28-4 — Đây lại lời chất vấn của một nghị viên, đáp thứ trưởng bộ cai trị việc Ấn độ huyền hồ rằng: «Đã ra lệnh cho những bộ binh thời nghiệp buộc phải nộp cho các quan chức Anh hai chục lính tự-dân quốc giáo chiến với quân Anh. Nếu các bộ binh ấy không tuân theo thì các quan chức Anh sẽ buộc họ chịu bề những chế độ đương sự trừ mà đối sự trừ trong những bởi do các quan chức Anh chỉ định và phải nộp 20 người làm con tin. Nếu họ không theo nữa sẽ trừng phạt họ một cách rất nghiêm».

HIỆP ƯỚC HẢI QUÂN ANH-NGA

Londres, 27-4 — Hai nước Anh và Nga sẽ cùng nhau ký hiệp ước về hải quân. Trong hiệp ước ấy Nga công nhận «những điều hạn định về phẩm» của hải quân hiệp ước Pháp Anh-Hoa-kỳ. Bản hiệp ước Anh-Nga nầy qui định rằng: chỉ hạm đội Nga ở Ấn-châu phải tuân theo «những điều hạn định về phẩm» mà thôi; tuy nhiên

(Xem qua trang 3 cột 1)

Đoạn lịch-sử Nam-kỳ khi bắt đầu thuộc Pháp

(Tiếp theo)

Mục đích lần đi sứ nầy

Theo ý vua và triều đình, mục đích phái sứ bộ như tây lần nầy là cốt giảng hòa, cốt lấy thành tâm và nghĩa lý công biện thuyết thế nào cho người Pháp giao 3 tỉnh đã chiếm lại (?), xem bài thơ vua khuyên sứ thần có câu:

«Người xưa đương gánh nặng, nên hư hà biết trước, duy có lòng chân thành, quỉ thần cũng thấu được..... Tiếng tốt ai cũng yêu, chi lý ai cũng nể, nói lành ai cũng phục, nghĩa khí ai dám dể, sắt đá lòng không dời, khe hố lấp dần xuống...

古人用重寶.利劍正光芒
惟以誠信乎.鬼神自可質...
...嘉名人所好.至理人所服
黃金人所愛.銳氣人所伏
堅石終不移.誠能感鬼神...

Vậy mà trong bản tây bành nhật ký công tấu sớ, chỉ thấy nói «Phụng phái sang nước Pha lang sa và nước Y ba nho bảo sinh, (France et espagne), trong quốc thư chỉ nói: giao thương sanh ý cùng việc thi cầm giáo Gia-tô, còn việc «giao hoàn thất địa» không thấy nói đến, đến ngày nay còn là việc bí mật!

Lần đi sứ nầy phần thông dịch bên ta thì có Trương-vĩnh-Ký, Nguyễn-văn-San, bên Pháp thì có Hà-bá-Ly, (thông chử Hán) và Lý-A-Nhĩ (dịch âm). Ở Paris trình quốc thơ xong, đến tháng 10 sang Y-ba-nho cũng trình quốc thơ, làm xong việc sứ vụ... Đáp thuyền về nước, ngày 11 tháng 2 năm Tự Đức 17 về đến Gia-định, 21-2 đến cửa Thuận-an.

Thế là xong việc đi sứ Tây mà vẫn đã «3 tỉnh» kia vẫn y nguyên!

Mất luôn cả lục tỉnh

3 tỉnh đã mất không phương gì thu phục được, như Tây sứ bộ cũng mang tiếng «vô trọng», bị gành ghét, bị quở trách, vua vẫn khăng khăng muốn làm thế nào mà khôi phục thất địa lấy lại, nên một mặt thì giảng hòa, còn một mặt khác, ai dân Nam Trung khởi lên cự với quân Pháp, triều đình cũng khuyến khích (có mấy truyện thuật sau). Nhưng quân Pháp không nhượng bộ, 3 tỉnh Gia-định, Định-tường, Biên-hòa đã về người Pháp cố nhiên mà 3 tỉnh Vĩnh-long, An-giang, Hà-tiên, cũng không khác gì thịt trước miệng cọp. Năm Tự-Đức 18 (1865) tỉnh thân Vĩnh-long Trương-văn-Uyển có sớ tâu về tình hình 3 tỉnh ấy. Vua nói:

«Biên viễn đã cách xa, lại có thổ, phải được người nào mà người Tây sẵn lòng tin thì mới mong yên việc được».

Đình thần lại cử cụ Phan-thanh-Giản sung chức kinh lược đại thần, tha miễn tội cách lưu trước để gắng toan công hiệu sau. Cụ lấy cớ già bệnh xin từ, nhưng vua không cho, cụ phải liễu nhận chức vào trù đinh kinh lược ở tỉnh Vĩnh-long.

Tháng 5 năm Tự-Đức thứ 20 (1867, bỗng thấy binh thuyền Pháp tới bến Vĩnh-long, sai người đưa thơ, buộc phải giao Vĩnh-long, Hà-tiên và An-giang 3 tỉnh, cụ thân hành sang biện thuyết mà Pháp soái không nghe. Sự thế dồn dồn, không còn chỗ xoay chuyển gì nữa, cụ khuyên quân Pháp không được khuấy nhiễu nhân dân, tiền lương kho lẫm do quan Nam chiếu quản, Pháp soái ưng thuận. Cụ vừa về thành thì quân Pháp 4 mặt đổ kéo vào thành cả. Liền đó được tin báo An-giang, Hà-tiên 2 tỉnh kia, cũng đồng thời mang cái số phận ấy, không đầy trong 5 ngày, 3 tỉnh đều thất thủ!

Đương cái gánh thế thổ mà không giữ được, cụ quyết định chết theo phận sự, bèn đem hiện số tiền lương 3 tỉnh chiếu khám số bỏi ngân trăm vạn đồng, phong triều bào, ấn triện lại và thảo một tờ sớ tâu về triều, rồi uống thuốc tự tận. Thế là lục tỉnh Nam-kỳ không còn thuộc về triều đình Huế nữa!

Lục tỉnh mất, cụ Phan-thanh-Giản chết, là tình thế cố thiên, vì theo học thuyết «trung quân» ở thời đại ấy, bảo cụ tâm thế nào? cái lỗ miệng tây và hai bàn tay trắng mà bảo địch với tàn đồng sắng lớn thì dẫu có phép liên cũng chịu thôi, ấy vậy mà vua và triều nghị qui tội cho cụ giao ba tỉnh làm mất lục tỉnh, nào cách chức trước! nào đục bia tiếu sau! nghĩ có buồn cười không?

Nam-Trung Nghĩa-Sĩ

Trên là kể việc thuộc về triều đình, dưới nầy lược thuật một ít dân tình và nhân tâm ai khi trong lúc «thay triều đổi chủ» ấy.

Bất kỳ đất nước nào, thời đại nào và dân tộc nào, đối với chế quyền trong xứ sở mình mà nhứt dân có cuộc thay đổi, thì thế nào cũng có cái trạng huống xung đột, hoặc mau hoặc chậm mà sau mới yên lặng được. Nam-kỳ cũng theo cái lệ chung ấy.

Nam-kỳ, theo tòa đế nước Nam, tuy là một xứ mới khai tịch sau, song công đức khai sáng mở mang của mấy đời vua triều Nguyễn ta sâu vào lòng người không thể một mai một chiều mà phai lạt ngay được. Vả lại một xứ có tiếng giàu sang (phú qui Châu Lạp, 富貴 [illegible] vua Gia-Long chính nhờ tiền lương và nhân vật trong ấy mà đuổi quân Tây-sơn, thống nhất nước Nam, trên lịch sử vẫn hiển hiển rành rành. Kể về lường thì cả Gia-định tam hàng chẳng chín tay nghĩa

(Xem qua trang 3 cột 2)

Lời thôi về việc bắt dân tư ích đắp đàng Hà-tân — Bến-giang (Quảng-Nam)

Ở tỉnh Quảng-Nam, huyện Đại-lộc, quan cố Công-sứ Jérusalémy có mở con đường Hà-tân — Bến giang, từ năm 1935, đường nầy thành công, nhân dân làm đa xứ nguồn, có đều tiện lợi và sự đi lại trong dân một vài dân Nam cũng dễ dàng, vẫn là sự ích về sau. Để là sự lợi ích, thì dân bản xứ đi làm có nặng nề, đường đi về xa, làm mỗi người một ngày tư ích, mất công đôi ba ngày đi nữa, dân cũng không giám than vãn. Dạy sự bắt dân làm cố công mà bọn thừa hành làm nhiều điều mỗi hồ rất phiền lụy cho dân, nên dân có đều oán trách, xin kể sự thực :

1·) Người ta có việc riêng khẩn cấp cần bắt cần đi, có kẻ bắt lên ghe mà vợ xuống sông (như người dân Lập Thạnh tức trung tuần tháng 2.).

2·) Khi sức thì nói ít ngày, khi đến sở thì bắt làm 8 ngày, hoặc 12 ngày, không làm thì không phát tiền, (như bọn Hương-Thạnh, Trí Nhung làng Hòa-đạo, làm được mấy ngày, ngày 11 tháng 3 ta nhân có việc làng cần an, bọn ấy xin về, không cho, bèn trốn về không có xin nào !)

3·) Khi sức thì không nói đem đồ cần dùng như rìu búa v. v. đến sở, người coi sở nói không có rìu, không cho làm, (dân tổng Hòa-đạo trở về 36 kilomètres một lần 2, 3 mươi người, ngày mồng ba tháng 3 ta.)

4·) Ở nhà người ta có vợ đau, 1 vợ 1 chồng không ai nuôi, mà bị bắt đi cho được, đến nửa đường lại đình, phải trở về, có người thân oán, lý hương đánh người ta rồi vu cho ẩu đánh làng, (như người dân Trước-hà, tổng Đức-thượng kỳ trong năm).

5·) Những nhà có tiền và mắc buôn bán, cũng gán cho người ta đi, rồi xách roi tới nhà đánh cán (như chánh tổng Hòa-Đạo đánh con Thà Huyện ở Ngọc-kinh kỳ tháng 2 ta).

6·) Có chỗ sức ít mà Hương-mục về bắt đi nhiều, rồi bán lấy tiền xài, như hương dịch làng Hà-nha, hễ ai muốn ở nhà phải mua với g 5, 7 xu. Việc nầy quan có quở lại nha.

Phàm một công sở đã là «cố công», tất nhiên có người thầu lãnh, hỏi ai bằng lòng thì làm ; cái nầy chẳng biết quan trên giao cho các tổng thế nào, mà thấy tổng cứ sức : « bắt dân tư ích », mỗi xã có số nhứt định, rồi chánh tổng xách roi đi từng nhà đánh cán, làng nào thiếu số bắt mấy Hương chức phải đi là lẽ gì ?

Về cách « cố công » làm công lấy tiền, tưởng không sự gì phiền, mà bởi cái cớ lôi thôi nói trên, rất là tệ hại. Mong quan trên chỉnh đốn, trừ cái hại ấy đi.

DÂN BIẾT

Một tên gian xảo tự xưng là Ngự y của vua Thành-thái gạt không biết bao nhiêu người

Có người nói : ở đời nay muốn gạt ai, cứ chưng bộ lết người cho cứng, làm cho rõ sang thì dễ lắm, chứ bộ dạng lài xài nhà quê không xong. Hết đăng

Biết bao những vụ gạt người mà chỉ động tánh hả dễ đăng mất ! mầm mống lanh lẩn !

Thế mà người ta xét bị xoang toàn ! chất là mấy đồ hà ở nhà quê tánh tình chất phác.

Tại chợ làng Bình-Đào, (Mỹ-tho, Nam-kỳ) — theo *Điện-Tín* ngày 21-4-37 — có tên Trần-kim-Q. ở Chợ-lớn đến đây tự xưng là Ngự-y của vua Thành-Thái, nay hưu trí, đi du lịch...

Tên nầy tự xưng với dân ngu ở vùng ấy là xếp hề lính kín ở Nam kỳ ; có khi nói không biết trên : năm 1937 (!) y chỉ tại tòa Đại hình một phiên được tha 4000 tù quốc sự !

Nghe vậy, hễ thầy đại tin hâm hấp ! y thuê 4 căn phố, mua chịu xe lông và bàn ghế chưng dọn, thật sang tột ! đèn manchon sáng choang, tổ hầu hạ 2 gái, 2 trai

Y cho thuốc thì làm cách lấy tiếp câu cá ; trừ hồ trí thức, còn lầm kẻ theo hợ hôi làm quen, vì cách sang ấy ở nhà quê có ai bằng !

Chẳng bao lâu, quan trên hay tin, cho tra, thì vị cảnh ya đã cuốn gói đi mất ! Chủ nhà không biết làm sao, phải bán bàn ghế mà trừ tiền.

Viên nầy trạc ngoài 50 tuổi, mặt mũi, nói đi đâu cũng mang kính đen ; y không mập không ốm. Y trước đây đã lừa đến mấy tỉnh ở Mỹ tho như kiểu đó.

Cái gì chớ với bộ lết người, bà con phải tránh xa. Phải có cặp mắt xét người cho thấu đáo, không thì bị lừa hết lớp nầy đến lớp khác thôi.

VIỆC TRONG NƯỚC

HUẾ

Lễ thất tuần đại khánh

Ngày 6 Mai nầy, tại Huế đã cử hành lễ Tiên-thọ thất tuần đại khánh đức Khâm sai xương đức Thái-hoàng Thái-hậu.

Lễ nầy long trọng tấm, có nhiều cuộc vui :

Tại Phu-văn-Lâu có đu tiên và nào trò chơi khác : đua thuyền buồm, đua hoa, đua đò, có giải thưởng.

Tại công Trường sanh : Hát tuồng.

Ngày 7 Mai : hát đồng ca hát chầu tại Nội, hát chầu thọ, có nhạc.

Có hát bội Đại-phước-Cung hát chầu.

Đêm 8 Mai : Rước đèn ở cung An-định. Dọ hội tại cung ấy.

QUẢNG-BÌNH

Lý hương bao chiếm công điền

Ấp Trung-mỹ, tổng Long-đại, phủ Quảng-ninh, lý trưởng Nguyễn-Liễu, hương bộ Dương-Thạch và hương kiểm Dương-Tấn bao chiếm công điền của dân phiêu khoán :

1) Nguyên dân ấp mới tân lập 40 năm lại đây, diện số chỉ có 18 tân, công điền 183 mẫu. Nếu đem quân cấp thì mỗi người được trên 9 mẫu, là đã trừ số ruộng hương hỏa, công tiền, tự điền 22 mẫu ngoài. Vậy mà bọn lý bộ tự bao lấy 32 mẫu tư điền, chỉ cấp cho dân mỗi người 5 mẫu thôi.

2) Nguyễn-Đạnh và Nguyễn-Dung chịu thuế năm 1936 rồi mà lý bộ không cho ăn ruộng, cố đem bán tư điền, chẳng bao nhiêu lợi, vì ruộng tăng cấp mỗi năm một tỷ, nên hai năm nay chẳng không ruộng cày làm ăn vì lo thuế.

3) Làng trích trí 16 mẫu hương hỏa để công ông khai khẩn Dương-trí mà bộ Thạch đem bán tư điền, bắt dân lo tiền công khác.

4) Ông Nguyễn-Chân chết từ tháng 11 năm 1935 mà lý bộ cũng đánh phần ruộng ông để bán lấy tiền tiêu riêng, không cấp cho dân.

5) Ngày tháng giêng, nhân hỷ chia ruộng (theo lệ nhất định), Lý trưởng mượn tiếng quan trên phế rằng lấy 5 sào để trừ hếp quan phái. Rồi đem bán ruộng ấy cho tên Ký làng Xuân-thủ giá 7$50, lấy tiền tiêu.

Lý hương bao chiếm như thế, dân có công khai khẩn mà đành chịu thiệt ; vì phần nhiều ngu dốt cả.

Mong quan trên soi xét cho dân nhờ.

Dân ấp

QUẢNG-NAM

Ăn trộm dầu heo

Làng Mỹ-xuân, tổng Xuân-phú, huyện Quế-sơn, thường năm công tế nhiều lễ, nhưng công có heo chỉ có 3 : tháng giêng, tháng ba và tháng tám, mà mỗi lệ công heo, kinh biếu đều nọng rất lôi thôi.

Lệ mùng 10 tháng ba vừa rồi, công tế xong, dân làng thưa xin giảm sự kinh biếu, (nguyên trước đã có thưa trong tháng đã thuận), qui ông tăng kỳ nầy nói hơi dụ dựa, có thấy nghe Ch. muốn giữ lệ kinh biếu, lại nói sự kinh biếu là phải (!!). Thấy nghe với dân đương cãi qua cãi nói lại, thì không biết kẻ nào xách mất cái đầu heo ! dân bị nghi là ăn trộm đầu heo ấy.

Qua ngày sau, dân mới rõ đầu heo đã đem về nhà chánh bái V. T. rồi các hương hào trong làng chạy tới đó đánh chén

Chán chưa !

Thấy chuyện

QUẢNG-NGÃI

Một cuộc bảo cử lý trưởng rất lạ đời

Nhà nước đã đặt lệ bảo cử tức là có lòng thuận theo ý nguyện và để quyền cho dân chọn người, không phải là việc trò chơi, mà có làm cuộc bảo cử lạ đời, dưới nầy là một chuyện :

Lý trưởng làng Vạn-xuân, tổng Bình-

(Xem tiếp qua trang 3 cột 3)

Buôn bán

Chỉ nên buôn các thứ hàng đã có tiếng nhiều và chắc chắn bán chạy.

NHƯ :

DẦU KHUYNH - DIỆP
KẸO KHUYNH - DIỆP
DẦU BA-CÔ
KÍ-NINH NHÀ - NƯỚC
KEM VÀ PHẤN TOKALON
THUỐC ĐÁNH RĂNG ROSÉMAIL
CÁC THỨ THUỐC HIỆU NHÀNH-MAI V.V...

Mua buôn, làm đại-lý, hỏi tại :

HIỆU **VIỄN - ĐỆ**
Ở Bến-Ngự HUẾ

Cuộc thi của bộ Kinh Tế

Nhân dịp khánh thành các công việc dẫn thủy nhập điền ở Nghệ an, bộ Kinh tế có tổ chức 1 cuộc thi. Cuộc thi có mấy giải thưởng :

a) 2 phần thưởng nhất mỗi phần 60$00.

b) 2 phần thưởng nhì, mỗi phần 40$ 0.

Những hội nào được Hội đồng khảo xét liệt vào hạng khá sẽ được thưởng 20$00.

Vì đã thế :

1) Từ năm 1931 đến bây giờ, trong khi làm công tác dẫn thủy nhập điền, so với năm 1931 trở về trước, tình hình kinh tế tỉnh Nghệ an có thay đổi gì không ? dân giàu hưởng những đều lợi gì ?

2) Từ nay lạo thành công việc dẫn thủy, ruộng đất sẽ có nước để cày cấy như ở Thanh hóa và Tuy hòa (Phú yên) thì dân gian tỉnh Nghệ an hưởng được lợi về kinh tế và xã hội những đều gì ?

3) Cảm tưởng của quốc dân đối với công việc dẫn thủy nhập điền ra thế nào ?

Bài thi gởi ra quan Công sứ Nghệ an trước ngày 20 Mai.

Ai ! ôi đến ai thêm, cớ do bộ Kinh tế.

CHUYỆN TÂN THẾ GIỚI

Dân bản thổ đảo Tân-thế-giới

Theo rapport của đô đốc Amiral Février-Despeloites, hồi năm 1853, dân bản thổ đảo Tân-thế-giới có 100 000 tính mạng và xem 6 lần làm số lại như sau nầy :

Năm nước Pháp chiếm lãnh đảo Tân-thế-giới, 1853		100.000
Lần thứ nhất làm số lại,	1887	47 874
Lần thứ hai	1906	27.833
Lần thứ ba	1911	28 835
Lần thứ tư	1921	27,100
Lần thứ năm	1931	23 502
Lần thứ sáu	1936	23 800

Thì ta thấy dân bản thổ trong khoảng từ 1853 đến 1887 số mất là 52 126, và từ 1887 tới 1906 số mất 20.041. Số mất quá độ cho biết một dân tộc ấy cảnh tiêu diệt có như thế ? « không cần đến Tân-thế-giới, cái gương Chiêm-thành sờ sờ kia ! »

Hàng biết nói nhập cảng Tân-thế-giới

Nhân công mộ đến đảo Tân-thế-giới về năm 1936, người mình số nhập cảng 90 ; về xứ 128 Javanais. — Nhập cảng 842 ; về xứ 211. Cộng chung lại, ta thấy đảo Tân-thế-giới về năm 1936 có 932 đầu hàng biết nói nhập cảng, về 339 số về xứ Tính đến 31 décembre 1936 thì số người mình engagés : 1950, résidents libres 278 Javanais engagés : 3546, résidents libres 796, cộng chung là 6.570, so với năm 1935 số cộng chung là 6 027 thì ta thấy số hàng biết nói vào Tân-thế-giới đã hơn lên là 543 đầu.

Viễn-Đán

QUAN TOÀN-QUYỀN CẤM HỌC SINH KHÔNG ĐƯỢC DỰ VÀO VIỆC CHÍNH TRỊ

Quan Toàn quyền vừa rồi đã có tờ chấn trị gởi cho các quan thủ hiến, bảo các trường phải răn cấm học sinh không được dự các việc có tính chất chính trị.

Bất cứ là cuộc biểu tình nào, hễ có tính chất chính trị thì đều bị cấm nhặt ở các trường học hay ở gần đó.

Nếu học sinh nào : 1·) Đeo dấu hiệu, la lối lớn tiếng, gây cuộc xung đột, cùng nhau kéo đi có đoàn có lũ, rải truyền đơn ; 2) Có chen trong những hội hay hoạt động về chính trị ; 3·) Lòng lòng không chịu làm việc ; 4·) Hăm dọa của bàn không chịu dự vào công cuộc gây ra sự rối rối ; đều bị đuổi khỏi trường và có khi đưa ra hội đồng trật tự để xử và có thể bị phạt theo nghị định quan Toàn quyền kỳ ngày 26 Mai 1936.

Báo *Tương-Lai* bị đình bản

Tuần báo « *Tương-lai* » do ông Nguyễn-doãn-Chi chủ trương ở Hanoi, vừa rồi đã bị chánh phủ thu giấy phép không cho xuất bản nữa.

Thế là làng báo vắng tiếng một bạn đồng nghiệp rất sốt sắng với nghề.

Một tin lạ

Hitler vừa đánh điện tín sang Đông-Dương đặt commande ở hiệu

Tân - Hưng

5 bis, phố Hàng Gai — HANOI

5.000 cái mũ Marque Tricolore và Eléphant để phát cho đội quân phi-cơ dùng, cho được đẹp sắc hơn của nước.

Hiệu PHÚC-THỊNH, 123 Rue Paul Bert HUẾ có đứng làm Đại-lý bán thứ mũ ấy và có bán đủ các thứ hàng tạp hóa, ngoại quốc, giá hạ.

HERMES BABY

là kiểu máy đánh chữ có thể đánh được chữ tây và Quốc - ngữ

Rẻ *(Giá có 80$)*
Bền *(làm toàn bằng thép)*
Đẹp *(kiểu tối tân, chữ khéo và rõ)*
Nhẹ *(Nặng 3kg500, cao 6 phân tây)*

DÙNG ĐI ĐƯỜNG RẤT TIỆN — CÓ BẢO-ĐẢM MỘT NĂM

Hỏi tại : SOCOA — 145, Rue Paul Bert HUẾ

XỔ SỐ ĐÔNG-PHÁP

Cuộc xổ số Đông-Pháp phát-hành lần thứ I, về năm 1937, cả thảy 900.000 vé, mỗi vé 1 đồng, chia làm 3 série : Lào, Cao-man và Trung-kỳ, mỗi série 300.000 vé. Nơi xổ định ở Hanoi theo ngày sau nầy :

7 Mars, 25 Avril, 13 Juin 1937

NHỮNG LOTS :

1 lot	6.000$	6.000$
1 »	4.000.	4.000
10 »	1.000.	10.000
100 »	100.	10.000
600 »	50.	30.000
6.000 »	10.	60.000
6.712 lots		120.000$

Liền sau khi xổ série Trung-kỳ sẽ xổ 5 số lớn :

1 lot	100.000$
1 »	40,000
1 »	20.000
2 »	10.000

Vé nầy đã bán ở các công sở, các nhà đại-lý như trước.

THUỐC PHÁT MINH XƯA NAY CHƯA TỪNG CÓ

TRỤC TÍCH TIÊU ĐÀM HOÀN. — Số 32 chuyên trị các chứng đau bụng kinh-niên, đau bụng phòng-tích, độc tích đàm tích rất thần hiệu. — Giá mỗi gói : (80 hoàn) 0$40.

KIỆN TỲ TIÊU THỰC HOÀN. — Số 48. Những người đau bao-tử những người già yếu, đau lâu mới mạnh, tỳ vị yếu, no hơi, sinh ruột, ăn uống không tiêu, biết dùng thuốc nầy thì mười bịnh không sai một. — Giá mỗi hộp : 0$30.

TRƯỜNG PHONG TRỊ LẬU HOÀN. — Số 57. Bịnh trĩ (Nội trĩ và Ngoại trĩ) nếu không điều trị gấp sẽ sanh ra hai chứng hiểm nghèo đến tánh mạng là Trường-ung và Mạch-lương, rất khó trị. Nếu biết qui đồng liền, mua thuốc VÕ-VĂN-VÂN uống thì thấy hiệu nghiệm ngay. — Giá mỗi chai : 1$00.

Còn có trên 50 môn thuốc khác rất hay, đủ các thứ cao, đơn, hườn, tán, bào chế kỹ càng do :

Nhà thuốc **VÕ-VĂN-VÂN** Thủ-dầu-một

Các chi cuộc HUẾ TOURANE QUINHON SAIGON HANOI HAIPHONG

SIROP PULMO

TRỊ CÁC CHỨNG HO — RẤT THẦN HIỆU

Một chai : 0$90

Nhà thuốc PHẠM-DOÃN-DIỄM Tourane

Tin Thế-giới

(Tiếp theo trang 1)

trong phạm vi nầy Anh cũng nhân nhượng ít nhiều điều bị trọng, như Ngũ có quyền được đặt trong các tàu buôn đương chống nông trôi phá mạnh hơn những nông trôi phá đặt trong các tàu buôn đương của Anh, Pháp, Hoa kỳ. Còn hạm đội Ngũ ở Á-đông thì được coi là một quân lực độc lập, miễn là chỉ hoạt động và đóng ở nơi bất phận Á đông! Ngũ có trọn quyền đặt công trôi phá bất cứ hạng nào trong các tàu binh và chế tạo thêm những tàu binh lớn nhỏ thế nào cũng được, tùy theo số tàu binh của Nhật chống nông trôi phá đặt trên các tàu binh của họ.

THẢN TƯỚNG QUEIPO DE LLANO HÀM DỌA HẢI QUÂN ANH

Paris 27-4 — Theo tin hãng Reuter thì chiều hôm thứ hai phái tướng Tây ban nha Queipo de Llano kịch liệt công kích chính phủ Anh, tuyên bố rằng sau trận Âu chiến, nước Anh lần lần mất hết thanh danh thế diệu. Cách ít chính phục nước Á đã làm cho Anh bất lợi lắm, và ít lâu nữa đây cuộc toàn thắng của chúng ta sẽ làm cho Anh suy đồi yếu hèn lắm.

Queipo de Llano lại thêm: chiến thuyền của loạn quân Tây ban nha sẽ buộc phải hầu chiến hạm Anh nếu hải quân Anh cứ theo đảng hộ tàu buôn Anh vượt trùng vây mà chạy về phải cảng Bilbao hoài.»

CHIẾN HẠM ANH VẪN «CẮN MÚI» HẢI QUÂN BÊN PHE LOẠN HOÀI

Londres, 27-4 — Thứ hai tuần nầy, chiếc tuần dương hạm *Almirant Cervera* tính chặn ngay chiếc tàu Anh *Oakgrove* chở than, khi tàu nầy cách bờ biển 6 hải lý.

Giữa lúc đó, chiếc tuần dương hạm Anh *Shropshire* chạy tới can thiệp. Sau cùng chiếc *Oakgrove* được thong thả chạy về Santander.

CHÁNH PHỦ ANH NHỨT ĐỊNH ĐỐI PHÓ VỚI FRANCO

Londres 27-4 — Bàn về vụ hải quân giặc chặn đường cướp tàu buôn người quốc, các báo đều ngờ ý rằng: Chánh phủ Anh không khi nào chuẩn y lời yêu cầu của phái tướng Franco và chịu nhận rằng hải giới có kể từ bây giờ là cả ra ngoài khơi 6 hải lý.

Đồng thời Chánh phủ Anh truyền lệnh cho Đô sứ của mình cực lực phản đối các vụ ngăn cản tàu buôn của mình không cho vào bến.

ĐÃ CÓ LỆNH TỔNG ĐỘNG BINH Ở BASQUE

Santander, 29-4 — Chủ tịch chánh phủ tự trị Basque đã ra lệnh tổng động binh trong xứ để chống chiến đấu với loạn quân. Hiện thời những đội quân nghĩa đồng đều trở nên những sư đoàn chánh thức, và các sĩ quan bất thì không đã tư cách đều đã tư cách đều bị liệt chức.

Đồng thời lại có mạng lệnh lấy nhân công trong các kỹ nghệ quân khí và nhân công xây đựng phòng đài thành lũy sẽ phải theo kỷ nghệ nhà binh và nếu phạm tội sẽ do các tòa án binh xét xử.

QUÂN SỰ

Hendaye, 30-4 — Loạn quân tuyên bố rằng họ đã tiến đến chỗ cách Bilbao có 20 cây số.

Quân chánh phủ lại tuyên bố rằng ngày hôm qua họ đánh tan quân loạn ở giữa Guernica và Durango.

Hendaye, 29-4 - Loạn quân tuyên bố rằng họ đã chiếm cả tỉnh Guépuzcoa.

Quân Chánh phủ lại tuyên bố rằng quân Basques ngăn đường loạn quân.

Đoạn lịch sử Nam-kỳ

(Tiếp theo trang 1)

đăng đời Trung hưng; kẻ văn hóa thì trước có Sùng-Đức tiên sanh (Võ-trường-Toản) đào tạo ra lớp nhân tài giúp vua Gia-long, sau đó văn học cũng nhiều tay xuất sắc. Xem cái tiếng «gạo Đồng-nai» cùng «đất Hưng-vương» mà hiện ông già bà cả ở Trung Bắc-kỳ còn thuật chuyện, để thấy Nam-kỳ chiếm cái địa vị trọng yếu trên lịch sử nước Nam là thế nào.

Đối Nam-kỳ quan hệ trên lịch sử nước Nam nhứt là triều Nguyễn, nên triều đình và nhà vua, rất là yêu mến Nam-kỳ, xem mất Nam-kỳ không khác gì cắt đứt khúc ruột; tuy binh mưu quốc kế và ngoại giao, rẻ không có phương pháp kế hoạch gì, song tấm lòng đau xót của vua (Tự-Đức), thật không ngôi được. Đáp lại tấm lòng ấy, sĩ dân lục tỉnh cũng lắm người không nỡ quên ngay. Vì thế tức đầu tiên thuộc Pháp, vẫn có đảng quân dân khởi lên chống cự một độ. Trong bản Kỷ xuyên văn tập (cụ Nguyễn thống người Nam trung) có chép mấy truyện:

Nguyên bằng Hán-văn, lược dịch như dưới: (Còn nữa)

X. thuật

VIỆC TRONG NƯỚC

(Tiếp theo trang 2)

cận, huyện Nghĩa-hành huyền khuyết, đã có trát cử huyền hiệu người đó cai. Ngày tháng 3 năm ngoái (1836), viên kỳ hương chức và dân đã phụng biểu 2 tên là: Lê-Tuy, Ngô-Phu và Thới-Toản. Sau quan có ưng ở tình nguyện của hương kiểm Hà-Đức bổ làm kỳ hương lãng không chịu. Ngày tháng 6 ta lại có trát cho: Lê-Tuy từ cách không biệp, chọn người khác thay.

Mất đến ngày 28 tháng 2 ta nầy (18-4-37), quan huyện về tỉnh lãng thì cử lãnh-trưởng. Trước khi quan chưa đến, lãng có phái hương mục đem ngựa qua nhà rước; hễ thấy thầy lại Phạm-Cảo đến đích, bảo lũng phải đem cờ trống rước quan; (theo lệ thường không có, nên lũng không dự bị sẵn). lũng sai đi lấy cờ trống, nhưng chưa kịp thì quan đã đến ngồi nơi đình. Hương bổ Võ-Phang và hương bổn Lê-Nhơ ra rước quan xuống ngựa sẵn sai đánh Võ-Phang, còn hương Nhơ nhanh chân chạy nấp vào bình phong; dân lũng là Nguyễn-Phong cũng bị quan bắt cho 5 7 cái trát, rồi quan đi vào đình, vừa đi vào quở mắng bảo sẵn. Quan đương cơn sẵn sót, thầy Lại bước lên nói: «Bẩm quan, lũng khinh mạng quá, như cờ trống tôi đã sửa mà không có, chân dân số cũng chưa đã». Nói vừa dứt lời, thì quan càng thấy Lại ra vẻ. Kế đó kỳ hào hương chức bèn cả đến nơi xin thú tội, quan mới dung tha cho. Đó là một lượng.

Đến ngày 10 tháng 3 ta (20-4-37) quan và thầy Lại về đình lũng thị cử lần nữa. Lúc nầy lũng sắm sửa cờ trống chực đón tông chẳng đường, và phái người đem ngựa đến nhà rước quan, còn thầy Lại thì chịu bọc xe.

Quan về, trao lên 3 hiệu: 1) Hà-Đức, 2) Nhơ-Phu, 3. Thới-Toản. Lúc sắp bổ vô, viên kỳ hương chức và dân đông ra bẩm tỏ ý không bằng lòng cho Hà-Đức đương hiệu, vì tên ấy lũng không có phụng biểu mà nay có tên». Quan lấy tờ phụng biểu ra xem, và bảo: «Điểm bị bỏ, tại có mấy chữ «國 法 難 算 仁 不 仁» (quốc pháp và toán không biết) Thấy vậy, ai cũng ngạc nhiên, bẩm: «phụng biểu lũng chẳng tôi không có mấy chữ ấy bao giờ», quan quay hỏi Hà-Đức, thì Đức thú nhận mấy chữ của nó. Quan bảo: «Mầy xin lỗi lũng đi». Đức xin lỗi lũng.

Nhưa thế, phần đông kêu xin bổ tên Hà-Đức mà quan không nghe, cứ huyền hiệu như thường, lũng và dân có ai hãy tỏ tiếng gì hoặc không bỏ vô, thì bị thầy Lại mắng xua, còn quan thì đánh đọa tai ương. không có ai dám hó hé.

Vô thì sắm sẵn tại nơi cầm theo, trong vô có viết «nhất, nhì, tam» riêng ra từng miếng, có đóng kiểm sơn, để làm 3 xấp cùng lấy 3 cái chén không để trên bàn trước mặt quan, quan cầm rot đũng, thầy Lại cầm viết ngồi, ai mà không bỏ vô, thì có ngọn rot đâm áp, ai mà thuận hiệu nhứt, nhưng không biết hiệu ấy là Lại thì có ngồi viết thầy ai biểu tên vô vô cho, nhưng chỉ biểu tên những người kỳ hiệu nhứt (Hà-Đức), còn mấy hiệu kia bỏ không cũng được. Bỏ vô tới 2 lần, hiệu nhứt cũng được thắng số (?). Tuy Đức thắng số, nhưng không để lại quá bấy, nên viên kỳ hương chức không bằng lòng. chiều hôm ấy có đơn kêu trích Hà-Đức, quan hiểu: «Để sức cho Hà-Đức xin lỗi lũng, còn lý trưởng để cho Đức làm». Vì vậy mà nghe dân có tiếng than phiền:

1) Tờ lũng phụng biểu tên Nguyễn Diệm đã nạp cho quan rồi, mà vì sao Hà Đức còn tự tiện chế thêm mấy chữ vào.

2) Lúc đầu quan về thị cử, không có cờ trống, nên quan mắng chuổi rồi bỏ về.

Ba người lính sơn đá toan gạt nhà hàng, bị túm!

HUẾ. — Lúc gần 3 giờ sáng 6 Mai nầy, mọi người đang ngủ, bỗng nhiên nghe tiếng la ó om sòm vì người ta rượt bắt 3 chú lính sơn đá ở đường Gia long.

3 chú lính nầy vào tiệm «Jeunesse Bar» (số 61, đường Gia long) uống rượu say mèm, nhưng trong lưng không có xu để trả Dùng kế thoát ra, toan quỵt vô chả! Thì bị bà chủ hàng (bà Lê-thị-Đào) chạy theo rượt, chúng rượt vào cửa Đông ba đóng cửa, nhưng không ai mở, chúng phải nép vào đó. Thế là mấy người hà theo rồng lịch cảnh cải áp vào tâm cả 3 điều tới bót.

Trong lúc cố ý chạy thoát, có đâm một người cu li xe bị thương nơi tay, phải chở đi nhà thương liền.

Cái nạn cược đã xảy điều ra luôn!

P. S.

KHO CHUYỆN

Đời nầy có nhiều điều xảy ra thật không ngờ cho các cụ xưa. Có hạng người gì lại lập bột ở trường! Có hạng người gì lại không vợ con!... Lại có hạng người gì lại ghét đàn ông lới mới như chị đại giác (vieille fille) đuổi nầy!

Theo «Đông-Pháp», chị nầy — nói chân thì phải, mặc dầu chị không chồng — ở hạt Pont d'Evêque bên Pháp, tên Laboeque, ai có đơi ghét đàn ông mà ghét kỹ lắm: Lúc gần chết, bà làm chúc thư để lại, đem của cải cho chó và chị em gái, chứ không cho cậu đàn ông nào; bà cái rằng bọn đàn bà vợ khổ cũng vì đàn ông. Tuy vậy bà cũng có dành 1000 quan cho 4 người đàn ông đã tuổi, có đến 4 người nầy cũng là người không bao giờ giao thiệp với chị đàn bà nào hết.

Cô Trần-thị Hồng, 34 tuổi, góa chồng, nhà ở Chợ lớn (Nam-kỳ) vừa rồi bị một viên thám tá gạt một mớ mất cả nghĩa bạc.

Số là cô còn non tuổi, nên đương phải bông chiếc phòng không, nên một viên thám tá ở Tân định có đi lại.

Cách đây non một tháng, viên nọ tới nói xin mượn cô 1800$. Cô không sẵn, nên đưa cho một chiếc vòng nhẫn hột xoàng đáng giá 350$, bảo đem cầm đỡ, thiếu nhiều ít sẽ liệu sau.

Viên ấy được tiền, bèn đem nhà đăng đi đâu mất, cô Hồng mới xăng lăng vì tức! Cô đã đi bẩm nhà chức trách.

Tình nghĩa bằng tiền! Cái vỏ quan Tham!

Vì bị tịch biên hết gia sản, hôm 26 Avril, ông già Ng v. Cư 66 tuổi ở Hiệp hòa (Bắc-giang) về hồ Gươm Hanoi nhảy ùm xuống tự tử, may cứu được.

Nguyên 20 năm trước, ông có vay của lý trưởng vàng ông một số bạc; lúc hồi ông trả đã số, mà vì tính thiệt, ông không lấy lại giấy vay. Kế có lý hào kiện, bắt ông trả nợ, ông không có nên bị tịch biên gia sản hết! Ông buồn và tức, tính có sống cũng không ăn gì!

3 Lần sau cùng, tại quan cầm rot đũng bên bàn đàn áp dân, mất sự công bình.

4 Sự cầm vô sự bỏ vô không có cái thông, chứng rõ ràng là thầy Lại cầm viết biểu tên cho người kỳ hiệu nhứt (Hà-Đức).

Trường hợp bầu cử thuật trên, không chỉ trái với dân ý, mà làm cho nhân dân nghi cho chế độ bầu cử của chánh phủ, chỉ là việc trò chơi!

Dưới triều cải cách dưới chánh phủ Bình dân mà còn có những bầu cử như thế, rõ là việc không ai ngờ!

Đ. Tr.

Sách tặng

Bản báo mới nhận được 3 quyển sách dưới nầy:

1) «LUẬT LAO ĐỘNG Ở ĐÔNG-DƯƠNG» của ông Công-nhân dịch thuật. Sách khổ nhỏ, dày trên 70 trang, giá bán 0$10, do Nhật-nam thư quán (102, hàng Gai Hanoi) xuất bản và gởi tặng; trong ấy có phụ những cách chữa thuốc, cách cấp cứu nạn lao động.

2) «THƯ CÔN - LÔN» của ông Nguyễn-đức-Chính soạn, ông Ng. đức Kính ở Hanoi xuất bản và gởi tặng.

Sách khổ vừa, dày 58 trang, trong ấy sưu tập những thơ ở Côn lôn gởi về từ năm 1930 đến 1936.

3) «NAM NỮ BÍ MẬT CHỈ NAM» của Nhật nam thư quán (Hanoi) gởi tặng.

Sách nầy in lần thứ 5, dày trên 100 trang, giá bán 0$30.

Vậy có lời cảm ơn các nhà gởi tặng và giới thiệu cùng độc giả.

T. D.

THUỐC LẬU Á-CHÂU

CÔNG HIỆU LẠ LÙNG!!

Thuốc nầy của vị Tân-y-Học mới phát minh ra rất là hiệu nghiệm, uống vào đến đâu thì bệnh lại đến đấy, người nhẹ uống độ 3 ve, người nặng uống độ 6 ve là tiệc nọc lành mạnh. Thứ thuốc rất lành, không hại sinh dục. Đàn bà có thai cũng dùng được. 1 — Thuốc trị chứng lậu mới phát, tiểu tiện tức buốt, rất đau và ra mủ.

2 — Thuốc trị chứng lậu lâu ngày chưa được tiệt nọc, đi tiểu như thường, lúc trắng, lúc vàng, hoặc đùng đục như nước vo gạo, lúc vẩn như mảng dộn, như rai gà v. v. giá một ve 1$00, nếu tả giá 5$00.

Bán tại:

Á-CHÂU DƯỢC-PHÒNG

N° 127 phố Hàng-Bông

(Cửa-quyền) HANOI

CHÈ TÀU MỚI ĐÁ TỚI VIỆT = NAM

CHÈ

NHẤT PHẨM TAM-TINH (tức là chè Ba-Sao) NGŨ-PHƯỚC

CÁC THỨ CHÈ NÀY NHỜ CÁNH XANH NƯỚC VÀ HỢP VỆ SANH

KIM - THAI xuất phẩm

BÁ = TƯỚC MÔNG = THẾ = TÔN

(LE COMTE DE MONTE-CRISTO)

PHÁP - QUỐC LỊCH SỬ TIỂU - THUYẾT

Tác-giả: Alexandre Dumas — 85 171 — *Dịch-giả:* Hoàn-Sơn

— Sao, trong rương tôi? Tôi chỉ đem theo có cái va lít nhỏ nhỏ thôi mà!

— Phải, tội gì mà phải phiền với đồ đạc quá nhiều trong khi đi đường.

— Chính vì thế nên...

— Nhưng ông cẩn thận lắm, ông đã cho chở rương đi trước. Hôm qua thấy người ta đã chở đến ở tên các ông hoàng ở đường Rit-sơ-li-ơ. Và ông có dặn để dành phòng cho ông lại ở tên ấy.

— Vậy thì trong cái rương ấy...?

— Tôi đoán rằng ông đã bảo người bồi phòng của ông bỏ đồ đồ đông: y phục dùng trong thành phố, sắc phục dùng trong những lúc dự lễ lớn; phải, khi dự những lễ lớn, phải dùng sắc phục mới xem được. Nhưng ông lại chớ quên cái mê-đây của ông: ở Pháp đây, người ta chế nhạo nó nhưng người ta vẫn dùng nó luôn.

Ca-van-căn-ti ngồi nghe mà mở cả mắt, nói lịa ba:

— Phải, phải, phải lắm!

— Thôi bây giờ ông sẽ định tinh thần lại mà tiếp con ông.

Bá tước nói đoạn ngồi đầu chào Ca-van-căn-ti rồi đi ra cửa có che màn.

XVIII

Ân-đờ-rê-a Ca-van-căn-ti

Bá tước Mông-thế-tôn vào phòng gần bên đó, phòng mà Ba-tit-tanh gọi là phòng xanh, và một chàng thanh niên ăn bận cũng khá lịch sự đã vào trước ngài đâu chừng nửa giờ đồng. Khi chàng mới đến, Ba-tit-tanh nhận biết liền, vì bá tước cũng đã dặn trước và tả rõ từ chút: tóc đỏ hoe, râu hồng, mắt đen, da trắng.

Khi bá tước bước vào phòng, chàng thanh niên ấy đương giựa ngửa trên một cái ghế. Vừa thấy bá tước chàng lọn lẻ đứng dậy hỏi:

— Thưa, ngài là bá tước Mông-thế-tôn?

Bá tước trả lời:

— Phải, còn anh là tử tước Ân-đờ-rê-a Ca-van-căn-ti?

— Tử tước Ân-đờ-rê-a Ca-van-căn-ti...

Chàng thanh niên vừa lặp lại mấy tiếng ấy vừa làm dấu chào bá tước như đã cho bởi nỗi vui mừng, hay bối rối.

Bá tước lại hỏi:

— Chắc anh có thơ của ai tiến dẫn?

— Tôi không dám nói trước là vì người tiến dẫn tôi với bá tước có cái tên hơi lạ một chút.

— Thủy-thủ Xim-ba phải không?

— Chính đấy. Nhưng tôi chưa từng biết Thủy-thủ Xim-ba nào khác hơn người trong truyện «*Nghìn và một đêm*»...

— Ấy là con cháu người trong truyện ấy, một người bạn thân của tôi giàu, giàu lắm, có tính cách rất tự nhiên và tưởng như có hơi điên nữa. Tên thiệt của ông ta là Vinh-mo.

— Bây giờ tôi mới được biết rõ. Phải rồi, chính tôi gặp người Anh ấy... phải! phải lắm!

Bá tước vừa cười vừa hỏi:

— Nếu những đều tôi vừa được hân hạnh nghe anh nói đó là thiệt, thì anh hãy cho tôi biết cho rõ về anh và gia đình của anh.

— Tôi là, như bá tước vừa nói đó, tử tước Ân-đờ-rê-a Ca-van-căn-ti, con ông tham mưu Tổng trưởng Bạt-tô-lô-mê-ô Ca-van-căn-ti. Giòng Ca-van-căn-ti có được ghi vào quyển sách vàng Phờ-lô-răng. Nhà tôi tuy vẫn còn giàu, vì cha tôi hiện hằng năm thâu đến nửa triệu lợi tức, nhưng không được sung sướng, và chính tôi khi mới lên năm, sáu tuổi, bị một viên thầy giáo dạy riêng tôi bắt bán cho người; nên đến nay đã mười lăm năm tôi không được gặp cha tôi. Từ khi tôi khôn lớn, từ khi tôi được tự do đến nay, tôi hết sức tìm cha tôi mà không gặp. Thình lình tôi được cái thơ của ông bạn của bá tước, ông Xim-ba, nói hiện cha tôi ở Ba-ri và khuyên tôi đến nhờ bá tước chỉ giúp.

— Phải, anh biết nghe lời bạn tôi như thế là phải lắm, vì quả ông thân anh hiện đương ở Ba-ri đây và cũng đi tìm anh...

Từ khi bá tước mời đề chưn vào phòng đến nay ngài vẫn nhìn mặt Ân-đờ-rê-a, và khen ngợi cặp mắt cùng giọng nói giỏi giả bộ. Nhưng đến khi chàng nghe bá tước nói:

«*Ông thân anh hiện đương ở Ba-ri đây và cũng đi tìm anh*», thì Ân-đờ-rê-a nhảy đứng dậy và nói lớn lên:

— Cha tôi, cha tôi ở đây?

— Phải, ông thân anh, ông Tham mưu Tổng trưởng Bạt-tô-lô-mê-ô Ca-van-căn-ti chớ sao.

Vẻ kinh hoàng trên mặt Ân-đờ-rê-a tự nhiên biến mất, chàng nói:

— À, phải, ông Tham mưu Tổng trưởng Bạt-tô-lô-mê-ô Ca-van-căn-ti... bá tước nói ông hiện đương ở đây.

— Phải, tôi lại thêm rằng tôi vừa nói chuyện với ông rồi sang đây. Câu chuyện ông kể về người con thất lạc của ông làm cho tôi cảm động hết sức: Một hôm ông được tin bọn bắt cóc con ông cho ông biết rằng họ bằng lòng cho ông chuộc lại, hoặc chỉ chỗ cho ông đi tìm, với một số bạc khá to. Vì lòng thương nhớ con, nên ông không ngần ngại gì mà ưng thuận ngay; ông gởi số tiền ấy đến biên giới Bỉ-mông và xin giấy thông hành sang nước Ý. Khi ấy, anh lại đương ở đâu vùng phía nam nước Pháp đây thì phải?

Ân-đờ-rê-a trả lời có hơi bối rối:

— Thưa phải; lúc ấy tôi đương ở phía nam nước Pháp.

— Có xe chạy anh ở Ni-xờ phải không?

— Thưa phải, và xe ấy đưa tôi từ Ni-xờ đến Re-nờ, từ Re nờ đến Tuy-ranh, từ Tuy-ranh đến Sam-bê-ri, từ Sam-bê-ri đến Bông-đờ-Bô-voa-danh, lại từ Bông-đờ-Bô-voa-danh đến Ba-ri.

— Đáng lẽ ông gặp anh giữa Ông cũng đi theo đường ấy mà sao lại cho con không gặp nhau giữa đường?

— Nếu ông gặp tôi chắc ông không nhìn ra được, vì trong 15 năm cách biệt nhau, người tôi có khác đi nhiều.

— Còn chỗ quan hệ về huyết thống? còn tiếng gọi của huyết thống?

— Phải, tôi chưa nghĩ đến chỗ đó.

— Bây giờ chỉ có một đều làm cho ông Ca-van-căn-ti lo ngại, là không biết trong lúc xa cách ông, anh làm những gì? bọn bắt cóc anh đãi anh cách thế nào? và anh có còn giữ được cốt cách con nhà ông không!

Ân-đờ-rê-a nghe như lòng ôc, chàng nói thầm trong bụng:

— Ước gì có một cái giấy thông hành giả.

(Còn nữa)

Hội-Vạn-Quốc Tiết-Kiệm

Một tổ-chức thiết-thực theo nghị-định ngày 12 Avril 1926

Vốn của hội đã đóng được là:

1.000.000 lượng bạc và 8.000.000 quan tiền Pháp

Hội-quán 7, Avenue Edouard VII Thượng-Hải

Quản-lý cuộc Đông-pháp 26, đường Chaigneau Saigon

SỐ TIỀN DỰ TRÙ TỚI NGÀY 31 DÉCEMBRE 1935: 2.022.048$87

(số bán cuộc Đông-Pháp mở 1926)

TIỀN CHO VAY TRONG CUỘC ĐÔNG-PHÁP

để đảm bảo số tiền đóng vào hội kể trên: 2.124.288$78

Xổ số hoàn vốn cho phiếu Tiết Kiệm mở ngày 28 AVRIL 1937

Chủ-tọa: Ông DOC-PHU-TINH

Dự kiến: Các ông PHAN-VAN-TINH và cha CHANH.

Số phiếu	Người chủ phiếu	Vốn phiếu
	Cách thức P	
3029	Ông NGUYEN-PHU DUC ở LONG MY	500$00
331	Phiếu không đóng tiền quá một tháng, không được hưởng quyền lợi	
	Cách thức số 2 — Bộ số 742	
742	Ông THAI-QUANG-KHIET Pharmacien soufflette à QUINHON	1.000$00
3749	Ông NGUYEN HUU-CHAU ở Đông Sơn GOCONG	1.000.00
12048	Ông TU-DINH-ON cai thợ máy ở HAIPHONG	500.00
8251	Ông NGUYEN-VAN-TOAN 46 đường Duvet HANOI	250.00
	Cách thức số 3 — Bộ số 118	
	Bộ số này không có phiếu nào	
	Xổ số trả tiền lời — Số tiền lời là: 210$94	
1192	Cô LE-THI HIEP ở nhà ông Lê ba-Thi ở PHANTHIET được	52$73
1197	Bà BUI VAN-KUAN Giáo học BEN-TRE	52.73
1199	Ông PHAN-THANH GIAI Giáo học ở BEN-TRE	52.73
1200	Ông LE VAN-AN Giáo học ở TAN AN	52.73
	Cách thức số 5 — Xổ số hoàn vốn gấp bội	
25286A	Phiếu 2085 đóng tiền trễ quá một tháng, không được hưởng quyền lợi	
	Xổ số hoàn nguyên vốn — Bộ số 828	
3018	Bà VO-THI-VIEN buôn bán ở SAIGON	1.000 00
12089A	Ông THUONG HUU-TRIEN buôn bán Son-Hà DAP-CAU	500 00
17849A	Bà TRAN-THI LUU Minh-Khê à PHU-PHONG	200.00
22069A	Ông PHAN-CHAU ở CHOLON	200.00
10955B	Phiếu đóng tiền trễ quá một tháng, không được hưởng quyền lợi	
	Cách thức số 8 — Xổ số miễn góp — Bộ số 1590	
	Giá bán lại	Vốn phiếu
8117	Ông DELPRAT Hàng cơm Beauriveage ở NHATRANG 572$00	1 000$00
6184A	Bà HO-THI-THIENG ở SAIGON 114.40	200.00
6923A	Ông NGUYEN-VAN-TRAM Polyclinique SAIGON 114.40	200.00
12064B	Phiếu không đóng tiền quá một tháng, không được hưởng quyền lợi	

Về kỳ xổ số ngày 28 Mai sẽ thêm xổ số chia lời phiếu số 5 về năm 1936.

PHIẾU CÁCH THỨC P

Phiếu TIẾT KIỆM cách thức P của Hội VẠN QUỐC TIẾT KIỆM, có thể gây được một số vốn là:

10 000$00	mất tháng chỉ phải đóng số			25$00
8 000 00	»	»	»	20.00
5 000.00	»	»	»	12.50
4 000 00	»	»	»	10.00
2 000.00	»	»	»	5.00
1 000.00	»	»	»	2 50
500.00	»	»	»	1 25
400.00	»	»	»	1.00

Kể ngày từ tháng đầu mới mua, phiếu mua sẽ được dự cuộc xổ số hoàn vốn trước kỳ hạn đã định. Phiếu trúng ra thì được hoàn lại ngay số tiền bằng vốn phiếu, chẳng kể số tiền người chủ phiếu đã góp được bao nhiêu. Mỗi khi lĩnh tiền rồi, người chủ phiếu chẳng phải đóng nhi nữa hết. Nếu chẳng có may trong các cuộc xổ số hàng tháng, thì vốn phiếu sẽ hoàn lại sau 25 năm là xong. Mua phiếu của Hội VẠN-QUỐC-TIẾT-KIỆM có thể:

1 — Vay được (sau khi đã góp

2 — Cầm giá chuộc bảo hiểm được 2 năm.

Chủ phiếu lại có tuổi xin ngừng đóng góp được nữa nếu có đơn xin.

HOI VAN QUOC TIET KIEM cần dùng người có đủ tư cách để lập Đại-lý và Kinh-ký viên.

Bệnh Quỷ Thuốc Tiên

Xin các bạn mắc bệnh Lậu, hay Tim-La mà các bạn đã uống đủ các thứ thuốc trong Nam ngoài Bắc mà bệnh vẫn không khỏi và rất hết sọc, thì xin uống ngay thuốc HOÀNG-VĂN-ÍCH, 47, Ninh Xá, BẮC-NINH (Tonkin) thì bệnh nặng, hay nhẹ cốt nặng thế nào cũng phải mau khỏi và rất hết sọc độc, người không mệt, không hại sinh đục. Thuốc Lậu 1$50, Tim-La 2$00, khi mua gửi ít tiền trước, cần lĩnh hóa giao ngân. Chứ bản hiệu không hết chước như mọi người nói như thần, như thánh, vẽ bình vẽ đuôi, người có bệnh tin uống tiền mất bệnh còn, chứ thuốc của bản hiệu hễ dùng thì hễ nào cũng mau khỏi và rất hết mọi sọc độc, hễ có bệnh xin cứ tin dùng quen khỏe rồi thuốc bản hiệu như thế nào.

Có bán LÊ NAM HUNG Pharmacien QUANG-LỢI Chợ-Gồm Phố-Mỹ

HÔNG-SỰ

Tôi làm ét Ô-tô

của Thanh-Sơn

(Tiếp theo số 1891)

Tìm khách, mời khách là những công việc của bọn ét. Tài xế và «công tờ lơ» thì chỉ việc ngồi khéo chuyện với nhau rồi chờ cho khách đông là cho xe chạy.

Hễ thấy một người khách dáng xa đi tới, là bọn ét xô nhau chạy lại đón liền, khách thì có một mà ét nhiều khi có tới hàng chục. Thế thì mặc sức mà xăn xé nhau, tranh dành nhau, dơ cái miệng ra mà cãi mà chửi nhau, có lúc lại choảng nhau nữa. Đứa nào cũng muốn cho khách lên xe mình. Nếu khách không được bạo gan, thì tinh thần đã một phen bị đại khủng hoảng rồi vậy!

Nếu khách là một bác nhà quê trăm phần trăm, có mang cái dù, có đội cái khăn đóng, thì đã được bọn ấy gọi bằng ông Lý hay ông Hương.

Nếu khách là một cụ già, có chòm râu bạc, có bộ mang tai dài, có cái quần rộng ống, đi đôi dép hạ, thì đã được bọn ấy tôn lên làm cụ Bàn hay cụ Chánh.

Nếu khách là một bà nhà quê, có cái khăn phiếu, cái áo nhuộm đà, cái váy lụa Hạ, thấy cái máy bán ét xăng mà không biết cái quái gì, thì đã được bọn ấy gọi là bà Bát hay bà Cửu.

Nếu khách là một anh chàng ở tỉnh mới ra, có cái đầu trọc lóc, hay là ở đồn điền cao su về, có cái bụng to như cái trống, hai con mắt bạt dợi, bọn ét cũng cứ gọi phăng ngay là bác tuần hay bác xã.

Ấy là lúc khách chưa bước lên xe. Ét nào cũng dẫng cọ, cũng mời mọc, cũng... nịnh để kéo khách lên xe mình cho kỳ được mới thôi. Nào là xe rảnh khách, xe chạy nhanh, xe rộng rãi.... Một trăm cái tinh tốt của chiếc xe, bọn ét đem ra khoe hết cũng như mấy ngài tranh cử dân biểu hứa những việc tốt với các cử tri, và thằng bé bán cà là phố rằng chữa được trăm bịnh. Nhưng sự thật? thì xe ấy vẫn quàn quàn... máy chạy chậm, vẫn nhỏ bằng con bọ hung, mà nhiều khi chất khách vào quá số người bắt buộc phải chờ ít nhất cũng đến một chục!

Khách còn lâng tâng, chưa biết ngồi đi xe nào, vì ét nào họ cũng mời cả. Dù, nón thì một đứa cầm rồi, va li thì một đứa xách rồi, hãy còn hai bà đứa nắm tay, giữ áo, như sợ khách chạy trốn đi mất!

Nếu khách còn đứng nhìn, phân vân chưa quyết, thì rồi sẽ bị lôi, bị kéo, bị mất dù, mất hành lý, và có khi bị những cái tát tai nữa cũng nên.

— Khách của tao, Tao đón tận trên kia mà chúng mày định cướp à?

— Tao đưa từ ga lại đây, mà chúng mày muốn dành à? Nào đứa nào muốn dành thì nói cho tao biết tên, ra đây cho tao biết mặt nào?

Nghe thằng kia có câu nói anh hùng như thế, có cái dáng điệu khinh người như thế, một thằng khác chạy lại, vỗ hai bàn tay nghe đánh bép một cái, như ý nói: «đã có mồ đây», rồi múa tay múa chân phá:

— Ông vào tận trong hàng cơm, chực một bữa bán đợi cho người ta ăn cơm xong, mới đến ra đây, mà chúng mày cũng muốn «phòng» à? Ông bảo thật cho mà biết, thằng nào muốn dập đo ra thì lại đây mà dành khách của ông.

Ấy đại để khách vẫn được nghe những câu kỳ khôi như thế, oanh liệt như thế. Nếu nhát gan, thì khách đã dựng tóc gáy lên từ lúc rồi! Khách vẫn còn phân vân, thì:

— Mời ông Lý lên xe thôi, xe chạy ngay bây giờ.

— Mời cụ Bàn lên xe, ít khách cũng cứ chạy ạ.

— Bác Xã lên đi, xe mở máy kia.

— Bà Cửu còn đợi gì nữa, muốn trật xe à? không muốn về à?

Thế là ông Lý, cụ Bàn bà Bát, bác Xã, bà Cửu, bác Tuần được người ta xếp chỗ cho ngồi, được người ta cất đặt hành lý cho hẳn hòi. Nếu có hỏi:

— Về Đồ lương bao nhiêu? hay là:

— Ra Phủ diễn bao nhiêu?

Thì bọn ét đáp ngay rằng:

— Hãy lên xe đi, xe đã có giá rồi.

— Chúng tôi về Đồ lương hàm lâm xe đấy.

— Chúng tôi về Phủ diễn hai hào như mọi hôm đó, có đi thì hãy sắp đi.

— Vâng, vâng, cứ lên đi.

Thế là khách chắc dạ. Giá xe mà đã rồi, hành lý xếp đặt rồi. Bây giờ thì ngồi đợi xe chạy.

(Còn nữa)

Sách nên đọc

Chẳng những nên đọc lại còn nên rủ bạn cùng đọc những sách về xã hội chủ nghĩa dưới đây:

Biện chứng Duy-vật-luận... 0$20

Xã-hội chủ nghĩa luận.... 0$20

Giai-cấp đấu tranh..... 0$12

Chánh-đảng..... 0$12

Mua sỉ được hoa hồng nhiều. Thơ từ và mandat đề cho

M. PHẠM-VĂN-ĐIỀU,

142 rue D'arras SAIGON.

Mua lẻ trả bằng cò thơ.

Ở Huế do nhà sách Hương-giang đại lý.—Miền Thanh—Nghệ—Tĩnh do nhà sách Tiếng-dân ở Vinh đại lý. — Ở Faifoo do nhà sách Hương-giang nơi ấy đại lý

Chữa bịnh mà dùng các thứ thuốc tốt,

TỨC LÀ VỀ PHƯƠNG-DIỆN ĐIỀU TRỊ, 10 PHẦN,

QUÍ NGÀI ĐÃ CHIẾM ĐƯỢC 8 PHẦN THẮNG LỢI

Còn ai chẳng biết thuốc:

URODONAL

là thứ thuốc rất thần hiệu và điều trị lắm chứng bịnh? Nào là đầu thống kinh-niên, ăn uống không tiêu hóa, nặng ruột, sỉ chốc, tê thấp bại xụi, lậu kinh niên, mạch đàm, đầu đông, các chứng ở đường tiểu tiện, phát phù, huyết mạch bị ngưng trệ, đối với bao nhiêu chứng bịnh, nhờ dùng URODONAL là thấy hiệu nghiệm như thần. Phương pháp bào chế URODONAL chẳng chi bí kíp và từ trước đã có hai bản báo-cáo viện Hàn-lâm Y-tế công một bản gởi cho viện Hàm-lâm Khoa-học nói về phương pháp ấy; nhiều vị danh y trứ danh bác học cũng đã nghiên cứu, thí nghiệm một cách rất tinh tường. Thuốc L'URODONAL trừ tuyệt chất chua trong nước tiểu và các vị độc ở tận phổ. Nó làm cho gan khỏi ngưng trệ, rửa sạch cho thận, tẩy ấu đường tiểu tiện, huyết mạch lại nhờ nó mà phục sinh, nó ngăn ngừa cho ai dùng nó khỏi phải già nua sớm hơn tuổi.

Thuốc URODONAL có bán khắp các dược phòng và tại hãng bào chế CHATELAIN, số 2, đường Valenciennes, PARIS.

NHÂN-TẠO-HUYẾT — CỐ-TINH BỔ-THẬN

BỔ-HUYẾT—SÁT-TRÙNG | **THẬN-HƯ — DI-TINH**

Sắc-dương thân-thể — Lọc sạch máu bẩn — Làm cho khí-huyết sung-túc — Công-dụng đặc-biệt là sát được vi-trùng LẬU và GIANG-MAI, mà các chứng cét, lở, ghẻ — Giá suy gầy rũ li ăn, mạnh mẽ — Bền bỉ có mang đúng an-thai — Ở xứ đàng chăng đó da, mau trở lại tươi đẹp.

Mỗi chai 1$50 — Mua 12 1$50

CHỮA: Bính-tinh, mộng-tinh, hoạt-tinh — Khi sự phải: đau lưng, mỏi vai, mỏi hoa, tai ù, đầu váng, cổ bạng rão, mắt khô — Mất ngủ, hay thao thức nghĩ ngợi liên miên, chiêm-bao mộng-mị vân vân.... Bổ nặng nhẹ, đã dùng đến thuốc này là được khỏi hẳn.

Mỗi ve 1$00 — Mua 12 6$00

Hai thứ thuốc này gồm tiếng khắp Đông-Pháp, người những bậc thông minh-tri đã đăng trước, nay xin dịch bản phân chất, đoạn quan năm ANTONINI ban khen thuốc NHÂN-TẠO-HUYẾT sau khi ngài đã thí-nghiệm và phân chất tại phòng LABORATOIRE de CHIMIE de L'INDOCHINE — HANOI như sau:

«.... Thuốc này lấy toàn tinh chất của người một thứ máy qui, trong đó có vị NHÂN-SÂM, nhờ theo phương-pháp bào-chế Thái-tây, hợp dụng cho người Annam có thể bồi khí huyết, tăng sức khỏe, làm cho hồng huyết cầu (globules rouge du sang) tươi tốt trong sạch, và sát trừ được vi trùng lậu, giang-mai».

Trích dịch đoạn ngài chứng nhận thuốc CỐ-TINH BỔ-THẬN «.... Thuốc này không có chất độc, tinh chế toàn nguyên liệu rất qui như SÂM một cây v. v... trị chứng đau thận di-tinh».

NGỦ-TINH DƯỢC-PHÒNG

N° 114 — Hàng-Bông — HANOI

SỨC KHỎE ĐÂY NÀY!

Các ngài có bịnh đau đa gầy, bịnh đi đại tiện táo, bịnh đau mình mẩy, nhức gân cốt? Hay là có các bịnh ở ngoài da, ví dụ bịnh ghẻ lở, bịnh chốc, bịnh có đinh ở mấy mặt và mình mẩy vân vân...

Hay ở máu thiếu chất bổ?

Đó là tại máu các ngài cần phải có thuốc làm cho trong sạch, chỉ vì máu sấu mà sinh ra bao nhiêu bịnh tật. Vì sự đó mà có bịnh thì phải chữa sự đó, hơn là chữa các dấu chỉ bịnh. Muốn làm cho máu trong sạch thì các ngài nên dùng thuốc là hiệu "Chartreux de Durbon". Chế ra bằng các chất nước bổ trong cây cối trên núi Alpes, ắt kiến hiệu, thuốc này làm cho máu lại được trong sạch, nếu máu tốt thì bao nhiêu bịnh vì máu sấu sinh ra khỏi ngay lập tức.

Hàng ngàn người vì thuốc này lại được khỏe mạnh, mỗi ngày hiệu thuốc nhận được rất nhiều thơ viết cảm ơn rất cảm động.

Ngay từ hôm nay các ngài nên dùng thuốc "Tisane des Chartreux de Durbon".

Thuốc uống - Thuốc bôi - Thuốc viên

Các hiệu bào chế.

Hỏi rõ thuốc và cách dùng.

Laboratoires J. MENTHERIER à Grenoble

TISANE des CHARTREUX de DURBON

"CON-CHIM"

Xem kỳ báo ngày mai sẽ rõ

Máy hát

DOUGLUS - VICTROLA

Đĩa hát VICTOR, là những hiệu danh tiếng nhất.

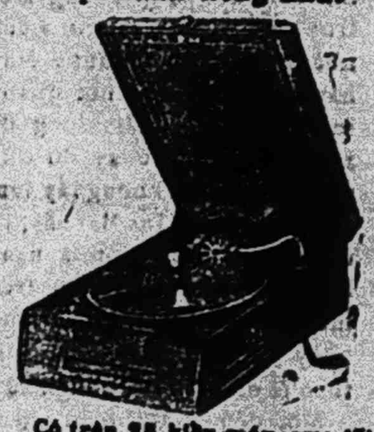

Có trên 25 kiểu máy cực tối tân, giá thực hạ.

Có đủ hiệu đĩa hát Nam, Trung, Bắc, Tây, Tàu, Nhật-bản, Lào, Cao miên, qui-ngài mua máy hát hoặc đĩa hát, gởi Centre Remboursement, khỏi chịu cước phí.

LE-VAN-TAI

Agent ex-suif des Disques et Phones

82, Rue Georges Guynemer

SAIGON

Mùa rét, nên đề phòng bệnh ho và nên gìn giữ cái phổi

BỔ PHẾ THÁNH DƯỢC ĐẠI-QUANG

Trừ hết thảy các chứng bệnh ho, chẳng luận ho khan, ho ráo, ho có đờm, mới ho hay đã lâu, ho nặng hay nhẹ, uống thuốc này trong giấy lát kiến hiệu, nhứt là phổi bị lạnh hay phổi ráo làm ho, dùng càng hay lắm.

Chai to giá 0$80 — Chai nhỏ giá 0$40

ĐẠI-QUANG-DƯỢC-PHÒNG

29 PHỐ HÀNG NGANG HANOI — Giây nói 805

Có Đại-lý khắp các tỉnh, các phủ huyện, các chợ, khắp trong xứ Đông-dương — Tiểu thuyết «Sư đầu quái hiệp» đã ra số 5, xin nhớ đón xem

Imprimerie TIẾNG-DÂN — HUẾ

Le Gérant: HUỲNH-THÚC-KHÁNG